

**ДОВІДНИК
З ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ**

**“Магнолія 2006”
Львів**

**УДК 339.9 (03)
Д 58**

*Відтворення цієї книги або будь-якої її частини
заборонено без письмової згоди видавництва.
Будь-які спроби порушення авторських прав
переслідуються у судовому порядку.*

Рецензенти:

Семенов А. Г. – професор, академік АЕНУ, доктор економічних наук;

Фролова Л. В. – професор, доктор економічних наук;

Під ред. доктора економічних наук, професора О.Б. Чернеги
Д 58 Довідник з європейської інтеграції/під ред. О. Б. Чернеги. –
Львів. «Магнолія 2006» – 383 с.

ISBN 978-617-574-061-3

“Магнолія 2006”

У довіднику розглянуто основні терміни та поняття, які стосуються європейської інтеграції. В книзі подані установчі договори ЄС, викладено суть основних складників концепції Європейських співтовариств і Європейського Союзу, правової та інституційної систем цих міжнародних утворень. Надано інформаційні ресурси в інтернеті, а також відомості, які стосуються взаємовідносин України з ЄС.

Довідник призначено для студентів вищих навчальних закладів, аспірантів та викладачів.

ББК 65.5я2

ISBN 978-617-574-061-3

© Донецький національний
університет економіки і торгівлі
ім. М. Туган-Барановського
© “Магнолія 2006”

Зміст

Вступ	11
Глосарій термінів з Європейської інтеграції	12
А	
Acquis communautaire.....	12
Агентства Європейського Союзу.....	13
Агентство з охорони навколишнього середовища (європейське).....	15
Адаптація	16
Акт єдиний європейський	17
Апроксимація	19
Асоціація європейських досліджень	19
Асоційоване членство ЄС.....	20
Асоціація венчурного капіталу (європейська)	20
Асоціація європейських торговельно-промислових палат	21
Асоціація спеціалізованих дослідницьких і технологічних організацій (європейська)	22
Б	
Барселонська декларація	23
Барселонський процес	24
Біла книга	25
«Блакитна карта»	25
Болонський процес	26
Брюссельський договір (див. <i>Договір злиття</i>)	27
Бюджет ЄС	27
Бюро з гармонізації внутрішнього ринку (товарні знаки та дизайн).....	31
Бюро з питань фінансової підтримки інновацій	31
В	
Валютна інтеграція ЄС.....	32
Валютна політика ЄС	32
Валютна система (європейська)	36
Валютний союз (європейський)	37
Валютні резерви ЄС	38
Виконання бюджету ЄС	39
Візовий кодекс ЄС	40
Внутрішній ринок (європейський)	41
Г	
Гармонізація	43
Гімн Європи	45
Громадянство Європейського Союзу	45
Д	
День Європи	45

Директива	46
Директиви ЄС щодо акцизних зборів	46
Договір Амстердамський	47
Договір злиття	49
Договір Котонуський	49
Договір Лісабонський	50
Договір Маастрихтський (див. Договір про Європейський Союз)	52
Договір Ніщський	52
Договір Паризький	53
Договір про Європейський Союз	54
Договір про запровадження Конституції для Європи	56
Договір про заснування Європейської Спільноти	57
Договір про створення Європейської спільноти атомної енергії	59
Договір про створення Європейської спільноти вугілля і сталі (див. Договір Паризький)	59
Договір про створення Європейської оборонної спільноти	60
Договір Римський (див. Договір про заснування Європейської Спільноти)	60
Договір про заснування Єдиної ради та Єдиної комісії Європейських спільнот (див. Договір про злиття)	60
Договори європейські	60
Договори нератифіковані	60
Договори основоположні	61
Договори про приєднання або акти про приєднання	61
Договори про бюджет	62
Договори Римські	62
Дослідницький фонд вугілля і сталі (RFCS)	62
Дублінська конвенція	63
Е	
Економічний та монетарний союз	63
ЕКЮ (див. Європейська грошова одиниця)	64
Електронна Європа	64
Енергетична політика Європейського Союзу	65
Є	
Євро	68
Єврозона	70
Євроінфоцентри	71
«Євромед» (див. Барселонський процес)	72
Євронаука	72
Європалати (див. Асоціація європейських торговельно-промислових палат)	74
Європартнерство	74
Європейська асамблея з науки та технологій	75
Європейська асоціація вільної торгівлі	75

Європейська асоціація по дослідженню розведення рослин	76
Європейська грошова одиниця (ЕКЮ)	77
Європейська дослідницька рада.....	79
Європейська екологічна інформаційна та наглядова мережа.....	81
Європейська інтеграція.....	81
Європейська Комісія	83
Європейська компанія	85
Європейська Конституція (див. Договір про запровадження Конституції для Європи).....	86
Європейська кооперація у сфері науки і технології	86
Європейська космічна агенція	88
Європейська лабораторія молекулярної біології.....	89
Європейська лабораторія синхротронного випромінювання.....	90
Європейська мережа підтримки підприємництва.....	91
Європейська мережа співробітництва бізнесу	91
Європейська міжбанківська ставка пропозиції	92
Європейська організація з ядерних досліджень	93
Європейська організація лікування й досліджень в області ракових захворювань.....	94
Європейська організація молекулярної біології.....	95
Європейська патентна конвенція	96
Європейська патентна організація.....	97
Європейська південна обсерваторія	98
Європейська політика зайнятості	99
Європейська політика співробітництва з метою сприяння розвитку	104
Європейська політика сусідства	108
Європейська приватна компанія	110
Європейська Рада	111
Європейська рахункова палата (див. Європейський суд аудиторів)	113
Європейська розрахункова одиниця (ЄРО)	113
Європейська система переведення і накопичення кредитів (ECTS)	113
Європейська система центральних банків	114
Європейська служба боротьби проти шахрайства	114
Європейська Спільнота.....	115
Європейська спільнота вугілля і сталі	116
Європейська спільнота з атомної енергії	117
Європейська стратегія зайнятості	118
Європейська угода про розробки в області термоядерного синтезу.....	120
Європейська хартія малих підприємств	121
Європейська агенція з координації досліджень	123
Європейське бюро співробітництва	124
Європейське групування економічних інтересів	125
Європейське патентне відомство	126
Європейське поліцейське відомство	127
Європейське право	129

Європейське статистичне агентство	131
Європейські спільноти	131
Європейські науково-технічні програми	131
Європейський атомний форум	132
Європейський дослідницький форум	133
Європейський економічний і соціальний комітет	133
Європейський економічний простір	135
Європейський інвестиційний банк	135
Європейський інвестиційний фонд	137
Європейський інноваційний таблоїд	138
Європейський інститут інновацій і технології	139
Європейський інститут телекомунікаційних стандартів	140
Європейський комітет електротехнічної стандартизації	142
Європейський комітет зі стандартизації	143
Європейський круглий стіл.....	144
Європейський науковий фонд	144
Європейський омбудсмен	146
Європейський орган з питань безпеки продуктів харчування	147
Європейський Парламент	147
Європейський план економічного відновлення	151
Європейський сільськогосподарський фонд розвитку сільських територій.....	152
Європейський сільськогосподарський фонд управління та гарантій.....	153
Європейський соціальний фонд	154
Європейський союз	156
Європейський стратегічний форум з проблем наукової інфраструктури..	159
Європейський суд аудиторів.....	160
Європейський федералізм.....	161
Європейський фонд регіонального розвитку.....	163
Європейський фонд рибного господарства	164
Європейський фонд розвитку.....	165
Європейський фонд сільськогосподарських гарантій.....	165
Європейський фонд управління якістю.....	167
Європейський центр роботодавців і підприємств, що надають державні послуги.....	167
Європейський центр середньострокового прогнозування погоди.....	167
Європейський центральний банк	168
Єврорегіон	169
Євро-Середземноморська конференція.....	172
Євро-Середземноморське партнерство (див. Барселонський процес)	172
Євроюст	172
Єдиний митний тариф	173
З	
Законодавство ЄС	175

Законодавчі акти Європейського Союзу.....	175
Зелена книга	177
Зелена книга з інновацій	177
Зелена книга «Європейська стратегія сталої, конкурентоспроможної та безпечної енергетики»	178
I	
Інвестиційна політика Європейського Союзу.....	180
Інститут досліджень проблем безпеки ЄС	184
Інститут Ланжевена	184
Інститути ЄС	185
Інституціональне забезпечення спільної сільськогосподарської політики ЄС.....	186
Інструменти кредитної політики ЄС.....	189
Інструменти політики курсоутворення в ЄС	190
Інтергувернменталізм	191
«Інформаційне суспільство»	193
К	
«Кольорові» книги ЄС	195
Комітет регіонів	195
Компетенції ЄС	195
Комунікативна теорія інтеграції К. Дойча	196
Конвенція про захист фінансових інтересів Спільноти.....	198
Конвенція Яундеська	198
Конкурентна політика ЄС	199
Консолідація законодавства	200
Конфедерація європейського бізнесу	201
Концепція «Диференційована інтеграція»	203
Концепція «Європа змінної геометрії»	204
Концепція «Європа концентричних кілець»	206
Концепція «Європа на вибір»	208
Концепція «Європа різних швидкостей»	209
Концепція Європейського правового простору.....	210
Концепція «первинного поглиблення»	210
Концепція «первинного розширення»	212
Концепція «посиленого співробітництва»	213
Концепція «ядра»	214
Копенгагенські критерії ЄС	215
Котонуська конвенція (<i>див. Договір Котонуський</i>)	216
Країна-кандидат на вступ до ЄС.....	216
Країна-претендент	216
Країни-члени ЄС	216
Кредитна політика ЄС	217
Критерії конвергенції	220

Л	222
Лібералізм	
Лісабонська стратегія.....	223
Ломейська конвенція	226
М	226
Механізм формування бюджету ЄС	
Митний союз	227
Модель «Flexicurity»	228
Н	
Науково-технічний дослідницький комітет <i>або</i> центр Європейських досліджень.....	229
Неолібералізм	229
О	231
Об'єднаний дослідницький центр	
Органи ЄС	232
Організаційна структура Європейського валютного союзу.....	233
Освіта, фахове навчання та молодь.....	235
Офіційні мови ЄС.....	236
Офіційний вісник Європейського союзу	237
П	237
Пакт про стабільність і зростання	
Перестраховування і страхові посередництва в ЄС	238
Перший план дій з інновацій у Європі	238
Підготовча акція щодо наукових досліджень у сфері безпеки.....	240
План Делора.....	240
Платіжна рада (європейська)	241
Повноваження ЄС <i>або</i> компетенції ЄС.....	241
Податкова політика ЄС	242
Політика ЄС в області досліджень та інновацій	243
Політика ЄС внутрішня торговельна	245
Політика ЄС міжнародна торговельна	247
Постанова	250
Правові основи співробітництва у ЄС.....	250
Прапор Європи	250
Представництво Європейської Комісії в Україні	250
Принцип вимог зустрічної відповідності	251
Принцип модуляції.....	252
Принципи єдиного внутрішнього ринку	253
Принципи ЄС	254
«Програма 2000»	256
Програма «EUROSTARS»	258
Програма «TWINNING»	259
Програма «INTERREG»	260

Програма «PHARE CBC»	263
Програма «LACE»	264
Програма «CADSES»	265
Програма «TACIS»	267
Програма «Леонардо да Вінчі»	268
Програма імені Марії Кюрі	270
Програма «Проекти регіональної інноваційної стратегії»	270
Програма «Промислова політика в умовах розширення Європи»	271
Програма «Розповсюдження інновацій і заохочення участі малих і середніх підприємств в інноваційних процесах»	273
Програма «Стратегії та інфраструктура регіональних інновацій та технологічного трансферу»	275
Програма «Східне партнерство»	275
Програма «TEMPUS»	276
Програма «Тенденції поширення інновацій у Європі»	277
Проект єдиної платіжної зони	278
Промислова та підприємницька політика ЄС	281
Промисловий консультативний комітет Європейської Комісії з досліджень та розвитку	284
Процедура спільного ухвалення рішень	284
Р	
Рада Європейського Союзу (Рада міністрів Європейського Союзу).....	286
Рада з економічних і фінансових питань	288
Рамкова програма з конкурентоспроможності та інновацій (2007-2013 рр.)	289
Рамкові програми підтримки досліджень і технологічного розвитку.....	290
Регіональна політика ЄС	292
Регламент REACH «Реєстрація, оцінка, дозвіл і обмеження хімічних речовин»	294
Реформа Макшеррі	295
Реформа Фішлера.....	298
Реформи Спільної сільськогосподарської політики ЄС 2004-2010 рр.	300
Ринок єдиний внутрішній.....	302
С	
Свобода надання послуг на внутрішньому ринку ЄС	305
Свобода пересування осіб на внутрішньому ринку ЄС	308
Свобода пересування товарів на внутрішньому ринку ЄС.....	314
Свобода платежів та вільний рух капіталу на внутрішньому ринку ЄС... ..	317
«Синхроністська» теорія інтеграції.....	320
Система генеральна преференцій	320
Система непрямого оподаткування в ЄС.....	323
Система підтримки цін на ринку сільськогосподарської продукції ЄС....	325
Система прямого оподаткування в ЄС.....	327
Соціальна політика ЄС.....	328

	10
Спільна організація ринків сільськогосподарської продукції	330
Спільна політика ЄС стосовно довкілля.....	335
Спільна політика у сфері рибальства	339
Спільні політики ЄС.....	342
Спільна сільськогосподарська політика ЄС	343
Спільна сільськогосподарська політика ЄС та система СОТ.....	344
«Стовпи» ЄС або «Опори» ЄС.....	347
Стратегія сталого розвитку ЄС.....	349
Страхова система ЄС	351
Страховання життя в ЄС	352
Страховання інше, ніж страхування життя в ЄС	353
Судова система ЄС.....	355
Суд першої інстанції	356
Т	
Теорія «багаторівневого управління»	357
Теорія континентальної інтеграції.....	358
Транс'європейські мережі	359
Транскордонне співробітництво	360
Транспортна політика ЄС.....	362
У	
Уніфікація законодавства.....	366
Ф	
Федерація європейських національних колекторських асоціацій.....	367
Фінансова політика ЄС.....	368
Фінансові порушення в ЄС	368
Форум Європейських міжурядових науково-дослідних організацій.....	370
Функціоналізм та неофункціоналізм.....	371
Х	
Хартія про фундаментальні права Європейського Союзу	375
Ц	
Центральноевропейська угода про вільну торгівлю.....	377
Ч	
«Чотири свободи»	378
Ш	
Шенгенський договір та конвенція	379
Шенгенська зона	379
Шенгенська інформаційна система.....	380
Довідкова інформація щодо коректності перекладу та написання основних термінів з Європейської інтеграції.....	381

Вступ

Європейський Союз – унікальне міжнародне об'єднання 27 держав, які зберігаючи свою незалежність, заснували спільні інституції та делегували їм певну частку свого суверенітету для демократичного вирішення конкретних питань, які становлять загальний інтерес. Країни-члени ЄС здійснюють ряд спільних політик, серед яких спільна валютна, зовнішньоекономічна, промислова, сільськогосподарська політики, політика безпеки тощо. ЄС має досить динамічну історію. Постійне збільшення кількості країн-членів від часу заснування й донині спонукали євроспільноту до тривалої інституційної трансформації. Природно, що за таких умов чітко розуміти структуру ЄС та логіку процесів, які відбуваються в ньому, досить нелегко. Цей довідник створено як путівник по ЄС для студентів, науковців та викладачів, спеціалістів-міжнародників, аспірантів та докторантів.

У довіднику у вигляді термінів розкривається актуальна інформація про історію, сучасну організацію та конституційну еволюцію ЄС; розглядаються всі акти, що закладають правові підвалини об'єднаної Європи (станом на 1 січня 2010); освітлюються основні напрями політики Європейської спільноти та відомості, які стосуються взаємовідносин України з ЄС тощо.

У довіднику розкривається багато термінів, які мають безпосереднє відношення до європейської інтеграції, у тому числі і ті, які раніше не висвітлювались у вітчизняній науковій літературі. У виданні всі терміни розкриваються з урахуванням нинішнього функціонування найважливіших елементів правової та інституційної систем Європейського Союзу; вдало підібрані посилання на первинні джерела й офіційні сайти в Інтернеті дозволяють на базі наданих у довіднику матеріалів проводити ґрунтовну наукову роботу.

Довідник складається зі вступу, глосарію основних термінів на українській та англійській мовах, списку додаткової літератури та інформаційних ресурсів в Інтернеті після кожного терміну.

Наукове видання

Довідник з європейської інтеграції

(українською мовою)

Керівник видавничого проекту В. М. Піча

Формат 60x84/16. Папір друк цифровий.
Гарнітура Nimes New Roman Умовн. друк. арк. 23,93.

ПП “Магнолія 2006”

м. Львів-53, 79053, Україна, тел.+380503701957
e-mail: magnol06@ukr.net

Свідоцтво про внесення суб’єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції: серія ДК № 2534 від 21.06.2006 року, видане
Державним комітетом інформаційної політики, телебачення та
радіомовлення України

Надруковано у друкарні видавництва “Магнолія 2006”